

12-1-1994

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแพทยศาสตร์ และ
ศึกษาศาสตร์

Sopon Napathorn

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal>

Part of the [Medicine and Health Sciences Commons](#)

Recommended Citation

Napathorn, Sopon (1994) "แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแพทยศาสตร์ และศึกษาศาสตร์," *Chulalongkorn Medical Journal*: Vol. 38: Iss. 12, Article 1.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/clmjjournal/vol38/iss12/1>

This Editorial is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn Medical Journal by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชา

ประพันธ์ ภาณุภาค*

ในปัจจุบัน หรืออาจจะเรียกได้ว่าตั้งแต่อดีตกาลที่มีการเริ่มต้นจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาขึ้นในประเทศไทย เรามักจะได้ยินเสียงวิพากษ์วิจารณ์ทั้งจากผู้เรียน ผู้สอน และบุคคลภายนอก ผู้นำผลิตผลของมหาวิทยาลัยหรือบัณฑิตไปใช้ว่า

1. ความรู้วิชาพื้นฐานไม่แน่น เมื่อเรียนชั้นสูง ๆ ขึ้นไป หรือเมื่อจบออกไป จะรู้แต่วิชาที่เฉพาะหรือวิชาที่เป็นวิชาชีพ ส่วนความรู้พื้นฐานมักจะลืมนำไปหมด บ้างก็โทษว่าอาจารย์ที่สอนวิชาพื้นฐานสอนไม่เก่ง ไม่สามารถสอนสิ่งที่ผู้เรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ได้เมื่อเรียนต่อยอดขึ้นไป เมื่อไม่เห็นประโยชน์ก็เลยไม่ได้กลับไปทบทวนเมื่อเรียนผ่านไป บ้างก็โทษว่าอาจารย์ที่สอนวิชาพื้นฐานมักเป็นคนที่มีความรู้แคบเฉพาะสาขาวิชานั้น ๆ เลยนำไปประยุกต์ (apply) หรือประสานสอดแทรก (integrate) กับวิชาชีพที่เรียนในชั้นสูงขึ้นไปไม่ได้

2. นิสิตนักศึกษา หรือบัณฑิตส่วนใหญ่จะมีโลกทัศน์แคบ คนที่เป็นแพทย์ก็จะรู้แต่เฉพาะด้านแพทย์ ไม่ค่อยมีความรู้ทางด้านบริหารจัดการ หรือเทคนิคการสื่อสาร เป็นต้น

3. บัณฑิตมีโลกหรือสังคมที่แคบ แต่ในชีวิตการทำงาน คนเราต้องพึ่งพาอาศัยหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีใครที่เก่งไปหมดทุกอย่าง ดังนั้น ถ้ามีเพื่อนที่อยู่ในสาขาอาชีพอื่นมาก การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในอนาคต หรือการทำงานเป็นทีมในอนาคตก็ย่อมจะดีขึ้น

4. นิสิตนักศึกษาหรือแม้แต่บัณฑิตที่จบไปแล้ว มีคณะนิยม หรือมหาวิทยาลัยนิยมสูง จนอาจเกิดการทะเลาะวิวาทกันระหว่างคณะหรือระหว่างมหาวิทยาลัย

5. สาขาวิชา ภาควิชา คณะ หรือมหาวิทยาลัยต่างคนต่างสร้างอาณาจักรของตัวเองโดยแสดงความเป็นเจ้าของของรายวิชาที่เปิดสอนของเครื่องมือเครื่องมือหรืออาจารย์ในสังกัดของตน

ด้วยประเด็นปัญหาต่าง ๆ ตามที่ยกเป็นตัวอย่างขึ้นมาข้างต้นแล้วนี้ เมื่อได้ทราบว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีปณิธานแน่วแน่ที่จะส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชา จึงมีความยินดียิ่งนัก 'น่าที่' เราชาวจุฬาทุกคนจะช่วยกันระดมความคิดเพื่อทำให้แผนพัฒนาดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้

1. ความสำคัญของหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชา

การที่มีหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชาจะสามารถแก้ปัญหาหลาย ๆ อย่างตามที่กล่าวแล้วข้างต้น คือ

1. ทำให้อาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะจากสาขาวิชาหรือภาควิชาหนึ่งสามารถมาช่วยสอนวิชาในอีกสาขาหรือภาควิชาหนึ่ง หรืออีกคณะหนึ่ง เพื่ออุดช่องว่างที่อาจารย์ในภาควิชาหรือคณะนั้นยังขาดความเชี่ยวชาญอยู่ ไม่ต้องรอส่งอาจารย์ของตัวเองไป

ฝึกอบรมกลับมาก่อนจึงจะสอนได้ หรือเพื่อเติมแต้ม เนื้อหาหลักสูตรเดิมให้มีชีวิตชีวามากขึ้น สามารถประยุกต์ใช้กับชีวิตจริงได้มากขึ้น

2. การเชิญอาจารย์จากภาควิชาอื่นหรือคณะอื่น มาช่วยจะต้องมีการปรึกษาหรือวางหลักสูตรร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแต่มีหนังสือเชิญไปให้มาช่วยสอนในตารางสอน ที่จัดวางไว้เรียบร้อยแล้ว การปรึกษาหรือวางแผนร่วมกัน จะก่อให้เกิดความสนิสนมรู้จักกันเป็นการส่วนตัวระหว่าง อาจารย์จากหลายๆ สาขาวิชา ซึ่งจะนำไปสู่ความร่วมมือกันทางด้านวิชาการอื่นๆ ในอนาคต เช่น การวิจัย การเขียนตำราร่วมกัน หรือในการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในการบริหารภาควิชา คณะ และมหาวิทยาลัย

3. ผู้เรียนจะมีความสุขสนุกสนาน และเข้าใจถึงความสำคัญของวิชาที่เรียนมากขึ้น มีความคิดกว้างขึ้น และสามารถประยุกต์เอาความรู้ที่เรียนไปใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่นหรือในการทำงานในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

4. เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนิสิต นักศึกษาในภาควิชาหรือคณะต่าง ๆ เพราะได้นั่งเรียนด้วยกัน หรือได้ข้ามไปใช้ห้องเรียน ห้องสมุด หรือโรงอาหารร่วมกัน

5. ช่วยประหยัดทรัพยากรบุคคลและอุปกรณ์ การศึกษาทำให้สามารถใช้บุคลากรและอุปกรณ์การศึกษา การวิจัยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันสูงสุด และสามารถนำทรัพยากรที่เหลือไปบุกเบิกงานอื่นได้ต่อไป ไม่มีการซ้ำซ้อนกันอีกต่อไป

2. สาระสำคัญของหลักสูตรและการเรียนการสอน แบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชา

เมื่อพูดถึงเรื่องนี้ หลายคนคิดถึงการจัดคณะใหม่ การสร้างหลักสูตรใหม่ การตั้งโปรแกรมการศึกษาใหม่เพื่อนำไปสู่ปริญญาตรี โท เอก หลาย ๆ ท่านคิดเรื่องนี้แล้วมีความเห็นว่ายากที่จะทำเป็นหลักสูตรระดับปริญญาตรี นอกจากจะจัดตั้งขึ้นเป็นคณะอย่างเช่น คณะมนุษยศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ทั่วไปหรือคณะวิทยาการพื้นฐานทั่วไป โดยมีผู้เชี่ยวชาญหลายๆ สาขามารวมอยู่ในคณะเดียวกัน หรือให้มหาวิทยาลัยจัดองค์กรกลางที่คอยรวบรวมคณาจารย์จากคณะวิชาต่าง ๆ มารวมกลุ่มกันเพื่อจัดการเรียนการสอนหลักสูตรใหม่ที่เป็น

เป็นสหวิชาการ ถ้าจะทำกรณีเช่นนี้ หลายท่านลงความเห็นว่าจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาโทและเอก จะได้ง่ายกว่า

ผู้เขียนเองมองว่าการจัดทำหลักสูตรที่เป็นสหวิชาการหรือสหคณะเป็นสิ่งที่ดี เป็นสิ่งที่ต้องเริ่มต้นวางแผนกันระยะยาว แต่สิ่งที่จะเริ่มได้ง่ายกว่าคือการจัดการเรียนการสอนรายวิชาแบบสหวิชาการ โดยเลือกรายวิชาที่ต้องการความเข้าใจ หรือ “input” จากศาสตร์หลาย ๆ ศาสตร์ เพื่อทำให้รายวิชานั้นมีเนื้อหาที่สมบูรณ์แบบที่สุด และมีความแม่นยำทางวิชาการที่สุดในขณะเดียวกันรายวิชานั้น ๆ ควรจะต้องสนองตอบความต้องการหรือความจำเป็นของชาติ เช่น ในการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง หรือสุขภาพอนามัยของประชาชนทั้งประเทศ เป็นต้น และถ้าจะให้บังเกิดผลในแง่กว้างก็ควร จะสอนในระดับปริญญาตรี เพื่อจะได้มีผู้นำไปขยายผลมากกว่า หรือถ้าจะให้ดีรายวิชาสหสาขาวิชานั้น ถ้าสามารถเปิดให้ประชาชนที่สนใจทั่วไปสามารถเข้าเรียนด้วยได้ก็จะยิ่งทำให้ขยายผลได้มากขึ้น เช่นนี้นิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็จะสามารถลงทะเบียนเรียนได้ และถ้ายังสามารถโอนย้ายหน่วยกิตระหว่างมหาวิทยาลัยกันได้ ก็จะเป็นดีใหญ่

ตัวอย่างของรายวิชาแบบสหสาขาวิชาเหล่านี้ก็ เช่น การแก้ปัญหาโรคเอดส์ การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาความยากจน การแก้ไขปัญหาด้านศีลธรรม และการแก้ไขปัญหายาเสพติดในเมืองใหญ่ เป็นต้น

ฟังดูแล้ว หลายท่านอาจเป็นห่วงว่าจะมีนิสิตนักศึกษา หรือประชาชนทั่วไปลงทะเบียนเรียนกันมาก อาจต้องใช้ห้องบรรยายขนาดใหญ่จุพละการณ มหาวิทยาลัย พร้อมการถ่ายทอดโทรทัศน์วงจรปิด หรือแม้กระทั่งการถ่ายทอดโทรทัศน์ให้เรียนกันได้ที่บ้าน เหมือนมหาวิทยาลัยเปิด หรืออาจต้องเปิดสอนปีละหลาย ๆ รอบ เพื่อสนองความต้องการของผู้สมัครเข้าเรียน

บางท่านอาจเป็นห่วงว่านิสิตนักศึกษาจะเอาเวลาที่ไหนไปเรียน เพราะหลักสูตรในปัจจุบันก็เต็มเหยียดอยู่แล้ว อาจให้เป็นวิชา “บังคับเลือก” เพราะในหลายหลักสูตรก็มีวิชาเลือกอยู่แล้ว บางคณะอาจจัดรายวิชาสหสาขาวิชานี้ให้เป็นวิชาบังคับเลยก็ได้ ถ้าคิดว่ามี

ประโยชน์ต่อนิสิตนักศึกษาจริง ๆ โดยอาจลดหรือตัดรายวิชาอื่นที่มีความจำเป็นน้อยกว่าลง หรือเพิ่มรายวิชาบังคับมากขึ้น หน่วยกิตอาจมากขึ้น และบางครั้งอาจมีความจำเป็นต้องสอนช่วง 7.00-8.00 น. หรือ 16.00-18.00 น. หรือแม้กระทั่งเสาร์-อาทิตย์ หรือระหว่างปิดภาคเรียนก็ต้องยอมถ้าคิดว่ารายวิชานั้น ๆ มีประโยชน์ต่อการดำรงชีพหรือต่อการอยู่รอดของนิสิตนักศึกษามาก

ในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะดังกล่าว ปัญหาที่เห็นเด่นชัดอันหนึ่งคือ "work load" ของคณาจารย์ที่สอนจะเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่ถ้าอาจารย์ที่สอนเห็นว่าผู้เรียนเห็นความสำคัญของรายวิชาดังกล่าว และเป็น "work load" ที่ผู้บริหารของคณะที่ตนสังกัดอยู่ และผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมองเห็นซึ่งจะนำไปสู่การจัดสรรผลประโยชน์ที่ยุติธรรม ผู้เขียนเชื่อว่าอาจารย์ทุกท่านจะทำอย่างเต็มที่

3. แนวทางและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาหลักสูตร และการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชา

1. กำหนดเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัย

2. กำหนดหลักสูตรหรือรายวิชาที่พอมองเห็นความเป็นไปได้ของการพัฒนาขึ้นเป็นหลักสูตรสหสาขาวิชาประมาณ 3-5 หลักสูตร เพื่อเป็นโครงการนำร่องเพื่อดูความเป็นไปได้และการยอมรับของคณาจารย์ และนิสิตของมหาวิทยาลัย

3. ตั้งคณะทำงานขึ้นพัฒนาหลักสูตรสหสาขาวิชา พร้อมจัดหางบประมาณและบุคลากรผู้ช่วยอำนวยความสะดวก

4. มาตรการเสริมอื่น ๆ

4.1 การจัดระบบอาจารย์สหสาขาวิชา หรือสหคณะ (joint appointment) ขึ้นในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเหมือนกับที่มีในมหาวิทยาลัยต่างประเทศ เช่น อาจารย์สหสาขาวิชาระหว่างภาควิชาทางคลินิกกับภาควิชาทางปรีคลินิกของคณะทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์ หรืออาจารย์สหคณะ เช่น ระหว่างคณะทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์กันเอง หรือระหว่างคณะทางด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์หรือระหว่างอาจารย์ทางด้านสังคมศาสตร์กันเอง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน

การจัดการเรียนการสอน และการวิจัยร่วมกัน ทำให้ประหยัดทรัพยากรบุคคล และเครื่องมือเครื่องใช้ทางห้องปฏิบัติการและลดการทำงานซ้ำซ้อน แต่กลับเสริมงานของซึ่งกันและกัน

ยังมีปัญหาอุปสรรคอีกมากในการตั้งระบบ joint appointment ขึ้นอย่างเป็นทางการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต้องแก้พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และต้องตั้งกฎเกณฑ์ในการพิจารณาตั้งอาจารย์ผู้หนึ่งผู้ใดให้มี Joint appointment ต้องมีวิธีประเมินผลและการจัดสายงานบังคับบัญชาให้แน่นอน สิ่งเหล่านี้แม้จะดูยุ่งอยู่ห่างไกล แต่เป็นสิ่งที่สามารถทำได้ถ้าผู้บริหารและคณาจารย์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์และเริ่มต้นคิด

4.2 การจัดกิจกรรมและสถานที่ที่เปิดโอกาสให้คณาจารย์ และนิสิต คณะต่าง ๆ ได้มีโอกาสพบปะรู้จัก และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันให้มากขึ้น เพื่อจะนำไปสู่การพัฒนาความร่วมมือกันในหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งเรื่องการเรียนการสอนด้วย

สรุป

ทั้งหมดที่เสนอมาเป็นความคิดส่วนตัวที่ได้จากประสบการณ์ของผู้เขียนเองที่เป็นทั้งอาจารย์ปรีคลินิกและอาจารย์คลินิก ซึ่งพอจะมองเห็นความสำคัญของการเรียนการสอนแบบสหสาขาวิชา และสหสาขาวิชา ยิ่งเมื่อเข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาโรคเอดส์ซึ่งเป็นปัญหาของทุกสาขาวิชา ก็เลยยิ่งมองเห็นความสำคัญของการอบรมนิสิตนักศึกษาให้มีความรู้ความคิดในวิชาการหลายๆ ด้าน เพื่อเข้าใจปัญหาและอุปสรรคของวิชาชีพสาขาอื่น จะได้หาทางช่วยกันแก้ปัญหาให้สำเร็จลุล่วงได้ดีที่สุด ในขณะที่เดียวกัน การร่วมมือในระหว่างคณาจารย์ด้วยกันเอง ไม่เฉพาะด้านการเรียนการสอนอย่างเดียว แต่ทางด้านการศึกษาวิจัย การบริการและชั้นนำสังคม ก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน จึงอยากเรียกว่าการร่วมมือระหว่างภาควิชาและระหว่างคณะดูเหมาะสมกว่า โดยมีการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนแบบข้ามคณะและข้ามสาขาวิชาเป็นจุดเริ่มต้นของแนวความคิด